

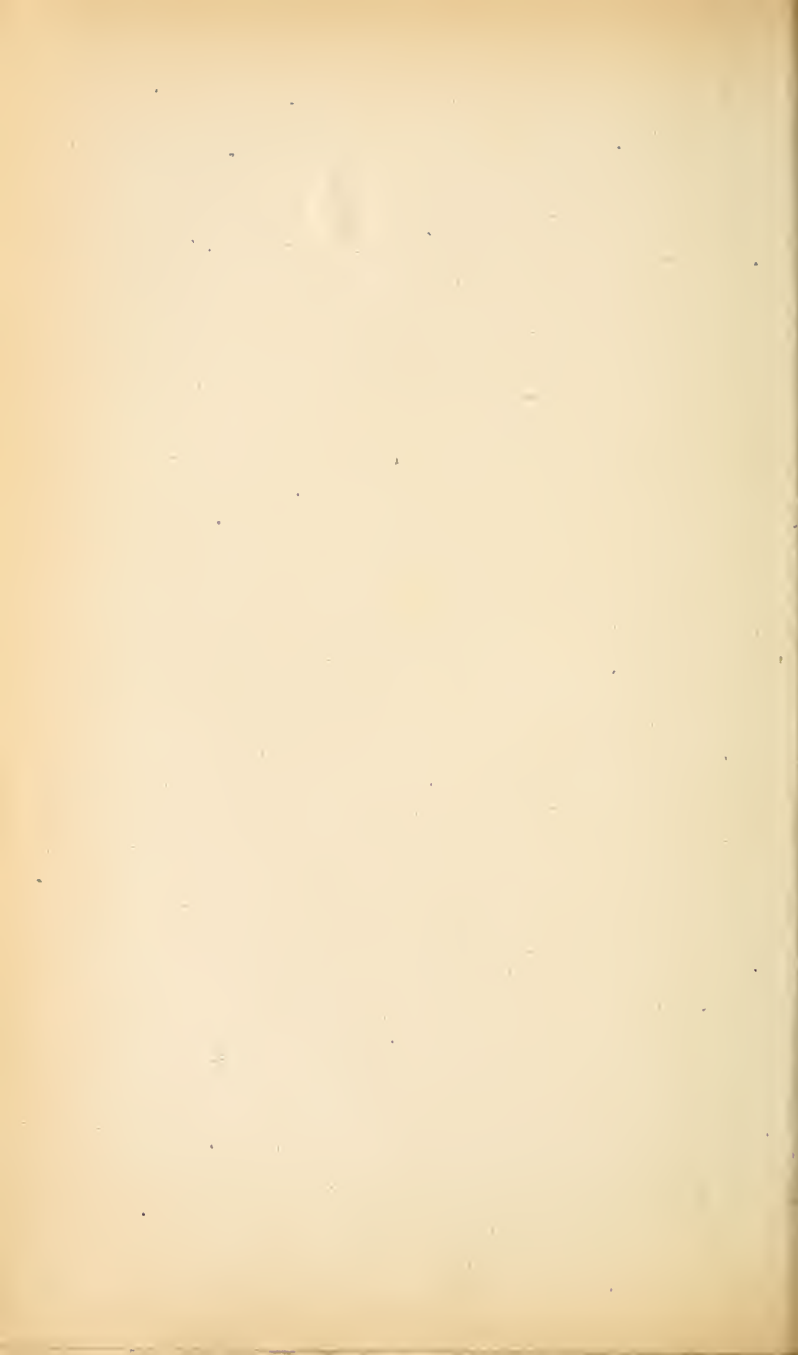
LA NUVIA VERGE

Tragedia en un acte, d'AMBROSI CARRIÓN

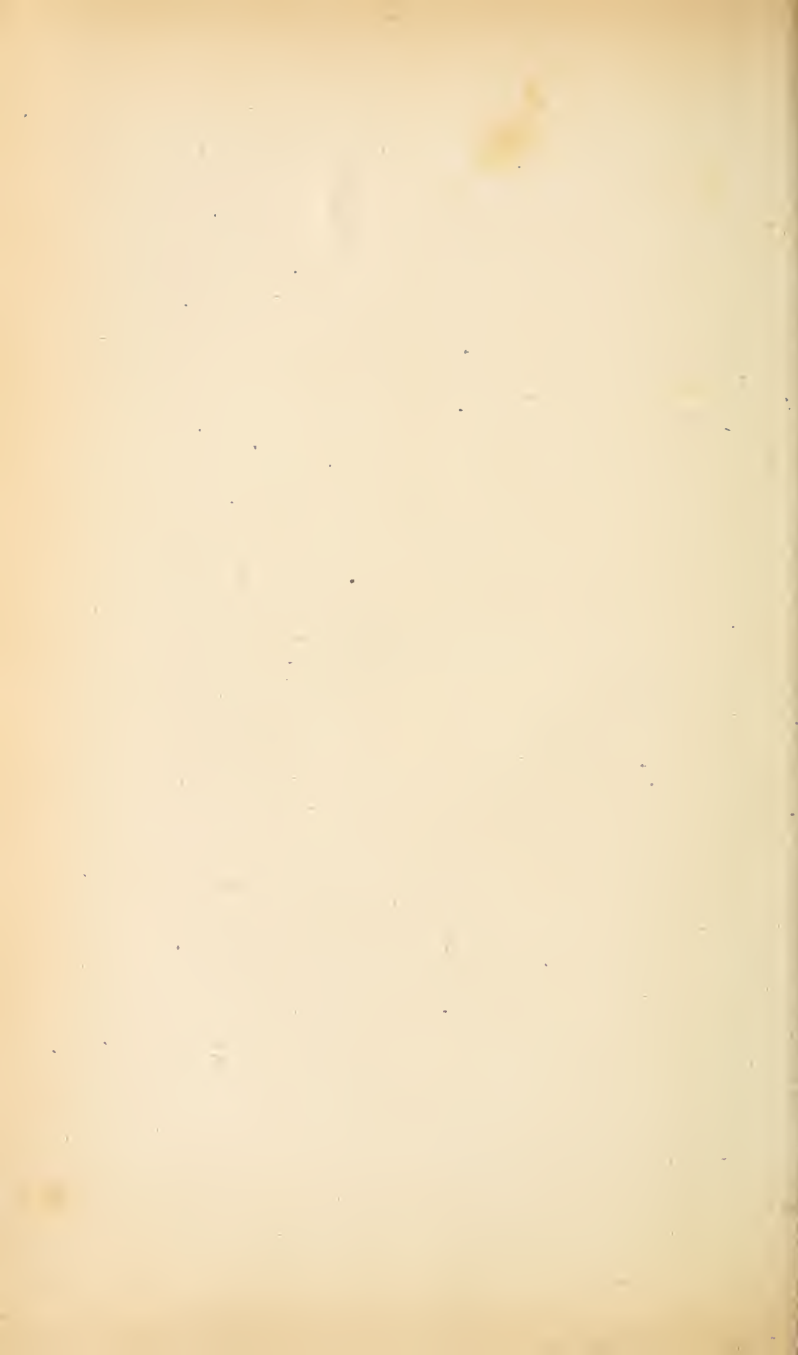

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

7910

LA NUVIA VERGE

AMBROSI CARRION

Madrid
1916

LA NUVIA VERGE

TRAGEDIA EN UN ACTE

BARCELONA

A. ARTIS, IMPRESSOR : CARRER DE GIRONA, 116

1916

Ningú pot traduir ni reim-
primir aquesta obra sense
permís de l'autor : La *Sociedad de Autores Españoles*
està encarregada de la
cobrança dels drets de re-
presentació : Queda fet
el dipòsit que marca la llei

DRAMATIS PERSONÆ

LA MAINADERA
LA NUVIA
EL MARXANT JOVE
EL MARXANT ROIG
EL CAP DE COLLA
LA ROGETA
ELS VEREMADORS
CHOR DELS MATEIXOS

Aquesta tragedia, constituint la tercera part de la trilogia LA SORT, quals altres són *Epitalami* i *El mal traginer*, va ser estrenada la vetlla del 15 d'octubre de 1915 en la tercera Sessió d'Art celebrada en el teatre Auditorium.

La representaren, respectivament, les actrius i actors següents: Mercè Nicolau, Concepció Cirici, Josep M.ª Camprodón, Ramón Tor, Lluís Rissech, Pepeta Persiva, F. Montfort, J. Rovira, F. Estorch i J. Jimeno. Va cantar els chorals l'Orfeó Barcelonès, dirigit pel mestre T. Bosch Humet, autor dels mateixos, i el decorat va pintar-lo en Rocarol.

Direcció, de l'autor.

Es davant d'una casa blanca, la de l'*Epitalami*, on té lloc el procés i desenllaç d'aquesta tragedia; davant d'aquella casa, anomenada lluminosa, serena i opulenta. Més ja no és com abans la vàrem veure. Trista i closa, sembla dormir en un sòn letàrgic, del qual el temps i els homes — dugues menes de malfactors — s'han valgut per a arrebaçar-li la seva opulència tan pregonada. Fins els mateixos arbres que la cobijaven amb llur ombra són macilents, coberts de pols, assedegats i moribundes. El marge del fons està enderrocat en part. Sols els xiprers tenen encara l'antiga ufanor, i rígids, aguts, semblen fer pacientment una eterna centinella. Ara en el lloc hi donen aspecte de cementiri. Una tarda autumnal: al lluny, núvols plomïços, un aire fred acaronant els arbres i una llum roja i macilenta besant-los. La porta del barri està tancada.

ACTE UNIC

(Asseguda en el primer terme, la Nuvia, tota endolada, amb els braços caiguts i desalentada. Se senten part de fora, com venint de sota el marge, unes grans rialles; la Nuvia sembla escoltar. Després unes veus diuen:)

LA ROGETA

Deixa'm estar!... No ho vull...

EL CAP DE COLLA

Vina ací, esquerpa!...

LA ROGETA

I doncs què t'has pensat?...

EL CAP DE COLLA

Ai, que t'agafol!...

(Se sent una gran riallada de la moça i després el soroll d'una corrediça. La Nuvia, amb un gestic d'ira, s'alça malgrat escolta.)

LA ROGETA

Ja en tinc prou. Reposem...

(La Núvia s'atansa al marge i mira. Una pausa. Per la veu de la Rogeta es comprén que és inquietada.)

Mira que fujo...

EL CAP DE COLLA

A on?

LA ROGETA

Runes amunt...

(La núvia, sobtadament, s'aparta del marge i es dirigeix a dintre la casa, tancant la porta d'una revolada.)

EL CAP DE COLLA

No ho crec!

LA ROGETA

No? Atrapa'm.

(Sona una riallada forta i a poc, pujant per les runes del marge enderrocat apareix la Rogeta. Sobtadament, al donar-se compte del lloc on és, es posa seriosa.)

EL CAP DE COLLA *(amb un crit)*

Ja et tinc!

LA ROGETA

Deixa'm estar! Deixa'm!...

EL CAP DE COLLA *(estranyat)*

I ara!...

LA ROGETA (*furiosa*)

Tu en tens la culpa, tu!...

EL CAP DE COLLA (*volent-la agafar*)

Au, vina, vina...

LA ROGETA (*amb un crit*)

Deixa'm, t'he dit! (*Ell se fa arrera.*)

I anem...

EL CAP DE COLLA

Però què et passa?

LA ROGETA

M'estimaria més tornar-me cega
que estar al lloc on som...

EL CAP DE COLLA

Perquè?

LA ROGETA

Anem's-en...

EL CAP DE COLLA

Tan bé com s'hi estaria, ací!... I mira,
no ens veuria ningú...

LA ROGETA

Que ets tu de fòra
prou se't coneix... Si sapiguessis...

EL CAP DE COLLA (*mig rient*)

Conta...

LA ROGETA,

No vull... Anem!...

EL CAP DE COLLA

Espera't...

LA ROGETA

(*abocant-se per damunt del marge enderrocat*)

Més qui baixa
per ací?

EL CAP DE COLLA

Jo... si vols que't porti en braços...

LA ROGETA

Podríem caure. Ara em fa basarda
sols el pensar que hi he pujat...

(*Sempre molt frísa.*)

No. Anem's-en
per el barri.

(*Es dirigeix vers la porta del barri. que és al
segón terme de la dreta.*)

Tancat!...

EL CAP DE COLLA

Més què és que't posa
tan frísa?

LA ROGETA

I la clau no hi és posada
al pany...

EL CAP DE COLLA
(insistent, esperonat pel desig)

En una casa aixís, deserta,
 que bé s'hi dèu estar dintre les cambres!
 No ens veuria ningú...

LA ROGETA

No està deserta
 la casa!

EL CAP DE COLLA

Què saps tu?...

LA ROGETA

Hi ha una dòna
 que plora nit i dia...

EL CAP DE COLLA

I una dòna
 et fa por?...

LA ROGETA

No pas ella... més la casa
 és tacada de sang...

EL CAP DE COLLA *(estranyat)*

De sang?

LA ROGETA

*(en veu baixa i acostant-se, poruga, al Cap de
 colla)*

Un dia,
 ja fa més de dos anys, en unes noces,
 ací, van matà el nuvi...

EL CAP DE COLLA

Qui?

LA ROGETA

Una dòna
que no coneixes pas... la mainadera...
(*Una pausa.*)

EL CAP DE COLLA (*un xic esverat*)

Més no dius que en la casa encar hi habiten?
Trucarem, perquè ens obrin ara el barri.

LA ROGETA

No, no!

EL CAP DE COLLA

I ara, perquè?

LA ROGETA

Aquella dòna
em fa molta temença...
(*Ell, decidit, va vers la porta; ella el detura
agafant-lo per un braç.*)
Cap de colla,
no hi vagis pas...

EL CAP DE COLLA

Perquè?

LA ROGETA

Aquella dòna

d'allà dins és la núvia... (Amb veu fonda.
Es la núvia
verge!...

EL CAP DE COLLA

I tant se vál!

LA ROGETA

No, no, car ella
em podria conèixer... Jo hi servia,
llavors, en eixa casa. Si ara ens veia
qui sab el que'm diria...

EL CAP DE COLLA

Deixa, deixa.

LA ROGETA

Detura't, torno a dir-te. Quan la fosca
caigui sobre la terra, arrocegant-nos
provarem de fugir... Ara no goso...

EL CAP DE COLLA

No hi podem pas restar tota la vida
ací. Allà a les vinyes hi ha la colla;
què faràn si no hi vaig?

LA ROGETA

Espera, espera...

EL CAP DE COLLA

No pot ser; tu la por fingeixes ara
sols per riure't de mi després. Tal volta

penses que no conec jo aqueixes manyes que les moces teniu? Amb la promesa de donar-me quelcom de tu, la gràcia de ton cos blincadiç, m'has dut fins eixa casa amb engany. I al ser-hi, amb la basarda que fas veure voldries deturar-me per a fer-m'ho guar, no és cert? Doncs mira, t'has enganyat, car trucaré a la porta (*Furiós.*) per fer-te veure que del cap de colla ningú se'n riu, i menys una moçota tipa de revolcar-se pels terroços.

LA ROGETA

No, no.

EL CAP DE COLLA

(*dirigint-se a la porta de la casa*)

Tal dic, tal faig!

LA ROGETA

Espera!

EL CAP DE COLLA

Deixa.

(*Truca a la porta; la Rogeta s'arrauleix, asseguda al primer terme, tapant-se la faç amb les mans. Una pausa. De la casa no responen.*)

EL CAP DE COLLA

Ja ho veus, ningú respòn...

LA RÓGETA (*sense moure's, pregant*)

Vinal...

EL CAP DE COLLA

Ara hi torno,

i si ningú ve a obrir...

(*Tornà a trucar furiosament i tampoc li responen.*)

LA RÓGETA

No vols oir-me?

EL CAP DE COLLA

...Per haver-te rigut de mi, des d'ara ja no et vull a la colla.

LA RÓGETA

Si no mento!...

EL CAP DE COLLA

(*vermell, indignat, cridant, segur que a la casa no hi ha ningú.*)

I dóna grans mercès de que no sigui d'aquells hòms que fan seves a les dònes per la força...

(*S'obre la porta, en el dintell apareix la Nuvia, que diu, amb veu feble:*)

LA NUVIA

Qui hi ha? Perquè trucàveu?

(*El cap de colla es tomba i romàn paralitzat mirant la nuvia; mentres que la moça es gira d'esquena i amaga el rostre.*)

EL CAP DE COLLA (*a mitja veu*)

Era vritat!

LA NUVIA

(*sempre amb veu mólt trista*)

Qui sóu? I com gosàveu
a entrar estant tancada aquella porta?

EL CAP DE COLLA

Jo us diré...

LA NUVIA

(*Sense escoltar-se'l, travessa l'escena portant
una clau a les mans, obre el barri i diu:*)

Ja està obert, podeu anar-vos-en.
(*La Rogeta, amb la faç amagada entre les
mans, avança vers la porta. El Cap de colla
está immóbil al mig de l'escena, mirant les
dugues dones. Quan la Rogeta passa per
davant de la Núvia aquesta es detura,
dient-li:*)

Perquè plores, minyona?

(*Ella se li gira d'esquena.*)

No, no ploris:

entrant ací cap mal tu feres... Ara
és, potser, la vergonya? Com no parlo
amb ningú, no haig de dir-ho... i més encara
no sabent pas qui ets!

(*Treient-li dolçament les mans del rostre.*)

Apa, aconsola't.

(*Fent-se arrera al concixe-la.*)

Tu, Rogeta!...

(*Una pausa.*)

Clar veig perquè et cobríes
la faç. No era vergonya, era paüra.

Vés, vés en nom de Deu, que aquest te guii.

*(La Rogeta, al passar per davant de la Nuvia,
es treu de les orelles les arracades i sense
mirar-se-la les hi allarga. La Nuvia les
pren, com no sabent qué fer. La Rogeta
desapareix cobrint-se el rostre.)*

EL CAP DE COLLA *(que s'ho ha estat mirant)*

Vos havia robat, mes jo vos juro
que si hagués sapigut...

LA NUVIA *(amb un espant)*

Mes arracades

de nuvia...

(Caient asseguda, trenca en un gran plor.)

EL CAP DE COLLA

Perdoneu-me. No sabia
jo res de tot això. Per la follia
de corre-li al darrera vaig gosar-me
a arribar a aqueix lloc. Mes si soc aspre
i m'agraden les moces rialleres,
no'm plau lo que no és meu.

LA NUVIA *(plorant)*

Mes arracades
de nuvia!.. Un nou record que al pit se'm clava
com una daga. Més aquestes dagues
no donen pas la mort. Més doloroses
són encar, i jo, trista, el pit els mostro,

i elles hi vénen com munió de vibres,
 assedegades... que la sang me beuen,
 mes no'm xuclen la vida... (Alçant-se.)

Aquesta casa
 gran i opulenta fou. Un crim horrible
 va tacar-la de sang; fugí la dòna
 aquella i un infant restava en terra
 ofegat, i allà un hom estès sens vida...
 Després el temps passà. De dol els pares
 moriren i jo sola vaig quedar-me
 en la gran çasa buida, abandonada.
 Varen robar-me, els moços i serventes,
 remats, cavalls i joies; si la terra
 no van endur-se'n i les parets blanques,
 fou perquè no pogueren... I après, sola,
 reclosa en un dolor sense esperança,
 vaig tancar-me en la casa abandonada
 per plorar tot el dol de la desfeta.
 Aquella moça ací feu de serventa
 i als altres va ajudar... Oh, si! De l'arbre
 caigut tothom fa llenya!...

EL CAP DE COLLA

Pobre noia!
 si jo hagués sapigut, cregueu...

LA NUVIA

Sols ara
 vos he contat totes aquestes coses
 per a que vostres ulls ben bé compreguin
 perquè eixa casa sempre està tancada.
 Soc mirada amb horror; la núvia verge

me diuen i tothom passar procura
lluny del casal que en les parets ostenta
taques de sang.

EL CAP DE COLLA

Jo soc d'una altra terra
i no'n sabia res...

LA NUVIA (*seguint*)

No més us prego
que quan torneu allà entre-mig dels altres
els digueu que no'm mirin com me miren.
Si ací tancada visc, és perquè servo
el culte d'un amor que no comprenen,
d'un amor que jamai gaudí mon ànima,
tal com l'aroma d'unes flores nascudes
prop del camí, que cap vianant flaira.

EL CAP DE COLLA

Com que vinc d'altres terres, no sabia
res del que ara em conteu... So el cap de colla
d'unes gents que, passant serres i planes,
anem seguint les segues i les bremes.

(*Se sent una remor molt llunyana de veus que
criden.*)

Avui ací, demà en una altra banda,
canviar de lloc és goig en nostre vida.
Re ens detura ni ens lliga; tot és patria
per a nosaltres, que, cantant i alegres,
sols sabem de l'amor el gust d'uns llavis
prompte oblidats i del dolor l'angoixa

d'un mal moment deixat darrera nostre...
 No us puc comprendre pas; és massa fondo
 vostre dol; per a entendre'l em caldría
 deturar-me i no puc. Una minyona
 filla d'aquesta terra va agradar-me,
 va arrocegar-me ací, on tota angoixa
 ara hi floreix, Tinc por de que la grapa
 del mal pres em retingui, i lluny ne fujo.
 Perdoneu-me si us he torbat. Des d'ara
 de la Rogeta no'n vull res: és lladre;
 podria comprometre'm, i de vostra
 angoixa res ne vull, car me podria
 torbar el sòn... Soc fill del vent que passa!
(Va per anar-se'n, les veus del lluny sonen més fortes.)

LA NUVIA

Mai podreu estimar vos en la terra,
 car no sabeu lo qu'és patir.

EL CAP DE COLLA

Oh dòna!

amor per mi és sols pler. De tot lo altre
 no'm plau saber-ne res. *(Anant-se'n.)*

Avant!...

*(Quan va a passar el dintell se senten les veus que
 criden clarament.)*

LA COLLA DELS VEREMADORS

Al lladre!

LA NUVIA *(espantada.)*

Sentiu?... No, no us mogueu...

EL CAP DE COLLA

Criden: Al lladre!...

LA COLLA DEL VEREMADORS

—Lladre! —Lladre! —Assassí!...

LA NUVIA (*mirant pel portal*)Mireu, un home
que ve corrents. Tanquem.LA COLLA DE VEREMADORS (*molt aprop*)

—Al lladre! —Al lladre!

(Mes abans que la nuvia tingui temps d'impedir-ho, un home brut, espellifat, entra corrents en l'escena. El Cap de colla, al passar, el detura tirant-lo a terra, mentres crida, treient-se un coltell:)

EL CAP DE COLLA

Si et mous, et mato.

(Amb esbranzida furienta arriben els veremadors, cridant com mastins furiosos, més al veure al Cap de colla, es deturen sobtadament, restant agombolats en el dintell del barri. La Nuvia, al fons, pàlida i sense atrevir-se a moure's. Darrera dels veremadors, escorrent-se i mirant obsessionada al Marxant roig, entra la Mainadera. La seva roba és més espellifada que mai, els seus cabells grisegen. Tota ella revela una suprema lassitut. Va a amagar-se en el primer terme de l'esquerra, sense deixar de mirar al Marxant roig.)

LA COLLA DE VEREMADORS

Ja'l tenim! — Ja és nostre!
 —Es un lladre! —Es un lladre! —El cap de colla
 l'ha agafat. —Ja és ben nostre! —Lladre! Lladre!

EL CAP DE COLLA (*imposant-se amb un crit*)

Calleu d'un cop!

(*Es fa un gran silenci. Després segueix:*)

Que un parli sol. Digueu-me:
 perquè empaïtàveu aquest hom?

UN VEREMADOR

Ben clares
 no t'ho han dit nostres veus?

EL CAP DE COLLA

Si apar un pobre
 roda-camins.

UN VEREMADOR

No, no li tingueu llàstima.

UN ALTRE VEREMADOR

Ha robat a un marxant. Li ha pres la bossa.

UN VEREMADOR

Darrera d'ell un rastre de monedes
 deixava.

LA COLLA DE VEREMADORS

Cal lligar-lo. —A la justícia
 l'hem de dar.

EL CAP DE COLLA (*girant-se al Roig*)

Això és cert?

EL ROIG (*amb veu fonda, arraulit al sol*)

No. Tots menteixen.

UN VEREMADOR (*menaçant-lo*)

Què t'has pensat?

EL CAP DE COLLA

Detura't!

LA COLLA DELS VEREMADORS (*crident*)

I mateu-lo!

(La Mainadera, que ha anat mirant, mirant, s'acosta fins a la porta de la casa, esguarda a dins, i amb un esglai es fa arrera. Després, mira la casa, va i s'aboca al marge, torna fins on hi ha el pou, extraordinàriament agitada. Sembla voler fugir, més quan veu el Marxant roig es detura. Per fi, va fins al primer terme de la esquerra i allà s'estén de ventre a terra, no més alçant el cap, com fera a l'aguait que flaira la presa.)

UN VEREMADOR

Mentres corria, un gran coltell llençava tot ple de sang.

EL ROIG

No és cert.

UN ALTRE VEREMADOR
(*llençant un coltell a terra*)

Què no? Mireu's-el!

LA COLLA DELS VEREMADORS

Jo ho he vist. — Jo també. — Apa, lliguem-lo.
— Ací tenim les cordes!

EL CAP DE COLLA

Miserables
d'aquesta mena no'n volem. Aixeca't,
estén les mans i guarda't de voler-te
resistir, car llavors, arrocegant-te
te durem fins al poble. Au, depressa.

(*Brutalment el sacseja per alçar-lo. La Núvia, que
fins ara ha restat quieta, s'avança i diu:*)

LA NUVIA

No li feu mal. Si sembla que no pugui
alçar-se.

EL CAP DE COLLA

Es que ho fa veure. Aquestes manyes
són cosa d'ells... Vos què en sabeu?

LA NUVIA

Tremóla
i està groc com la cera. Si fa llàstima!...

EL CAP DE COLLA

Es un lladre.

LA NUVIA

Qui sab?

EL CAP DE COLLA

Potser tal volta

el coneixeu?

LA NUVIA

Jo no!

EL CAP DE COLLA (*als seus*)

Doncs au, lligueu-lo.

(*Els veremadors, sense fer cas de la Nuvia, que prega, es tiren damunt del Roig i el lliguen amb grans riallades.*)

LA COLLA DELS VEREMADORS

—Aixeca't, tu!—Se t'han trencat les cames, potser?

EL CAP DE COLLA

Vinga, les mans!

LA NUVIA

No, no, deixeu-lo.

(*Ja el tenen lligat. Empenyent-lo cap a la porta, criden:*)

LA COLLA DELS VEREMADORS

—Ara, ara et farem corre'!—A cops de pedres!
—Com un goç rabiós hem d'empaitar-te.

—Apa, camina! —Ja el tenim! —El lladre!
(Empenyent-lo brutalment, van per a sortir tots menys la Núvia, quan a la porta, i amb la mà dreta embolicada en una punta del mantell, pàlid i desencaixat, es presenta el Marxant jove. Tots es deturen al veure'l. El Roig gira el rostre.)

EL MARXANT JOVE *(després d'una pausa)*
 Perquè el porteu lligat an aquest home?

UN VEREMADOR

I tu, perquè ara dus embolicada
 la mà?

EL MARXANT JOVE

I què n'heu de fer?

UN VEREMADOR *(pel Roig)*

Potsè ell podria
 explicar-ho, no és cert?

EL CAP DE COLLA *(als seus)*

Qui és aquest que entra?

UN VEREMADOR

Millor que jo ell ara podrà dir-ho.
 Nosaltres sols hem vist que aquest fugia
(Pel Roig.)
 empaitat per aquell, que amb veu furienta
 cridava: al lladre!

EL MARXANT JOVE

Si, és ben cert. Mes ara
 jo us demano que'l deslliguen.

EL CAP DE COLLA

Al lladre?

Que us haveu tornat boig?

UN VEREMADOR

A la justícia

el tenim d'entregar.

UN ALTRE VEREMADOR

Si fins vam veure

que us havia ferit.

EL MARXANT JOVE

Deixeu. Són coses

aquestes de companys.

EL CAP DE COLLA

Mes quan un roba...

EL MARXANT JOVE

No ho serà si li doncs lo que'm prenía.

UN VEREMADOR

Emprò la sang...

EL MARXANT JOVE

Oiu: Gent que les terres
aneu corrent sou vosaltres; en veremes,
en segues i batudes me'n recordo
d'havê oit vostres cants. Doncs jo i eix home

que ací teniu lligat, també abans férem
mólts anys, camí plegats. Tres companys erem:
un de vell que potser ja dorm en terra
eternament, aquest i jo. Corríem
pels pobles i masíes, amb les caixes
plenes de coses bones per a vendre
a tots aquells que amb bon diner pagaven.
Un dia un mal atzar va separar-nos...

*(Una pausa. Cansat i feble per la sang perduda es
detura, després segueix. La Mainadera sempre
román igual.)*

Quan de nou vaig trobar-me amb ell fa dies,
férem-la via junts. Si ens barallàrem
per coses nostres fou, per xò, deixeu-nos
que entre ell i jo no més el fet s'arregli.

EL CAP DE COLLA *(amb cert despreci)*

Al cap-d'avall marxants.

UN VEREMADOR,

Gent que's gaudeixen
de l'or nostre.

LA NUVIA

Deixeu-lo, jo us ho prego!

EL CAP DE COLLA

Més com que ara ha robat...

LA NUVIA

També ací entràreu
vos com un mal-factor, i res jo deia...

EL MARXANT JOVE

Bon amic, jo us ho prec: les vostres coses
per vos mateix vos plau tení arreglades.
No és vritat?

EL CAP DE COLLA (*als veremadors*)

Deslligueu-lo!

UN VEREMADOR

Tant com ara
hauríem rigut!...

EL CAP DE COLLA (*després que l'han deslligat*)

I anem, que ací fem nosa.

(*a la Nuvia, mentres els veremadors se'n van:*)

I vos, adeu-siau. De vostra historia
no me'n vull recordar. És massa trista.

Creieu lo que ara us dic: Qui aixís s'entrega
al dol no viu la vida, ella és més ample
i plena de cançons i de gaubances.

Cal, doncs, aprofitar-se'n. Recordeu-se'n.

(*Arrenca a riure i se'n va darrera de tots els séus.*

La Nuvia tanca la porta. El Marxant jove ha tingut d'arrepénjar-se en el marge. El Roig s'ha assegut en un banc a l'esquerra. La Mainadera encara roman igual. La Nuvia, al tombar-se, després d'haver tancat, diu al Marxant jove:)

LA NUVIA

I vos?

EL MARXANT JOVE

Jo us prec, car feu de bondat cara,
que com un mendicant vullgau atendre'm.
Deveu ser de la çasa la pubilla,
no és vritat?

LA NUVIA (*plorant*)

La pubilla i la mestressa.

EL MARXANT JOVE

Tinc aquest braç ferit; la sang perduda
m'ha deixat abatut; sols us demano
que em deixeu reposar...

LA NUVIA

Fins puc guarir-vos.

Veniu.

EL MARXANT JOVE

No encar, si us plau... El braç no'm sagna,
i estic tan las!...

LA NUVIA

(*Consent amb el gestic i diu com per ella, amb l'esguard perdut.*)

Perquè, perquè les portes
s'han tornat ara a obrir? Dintre el pit sento
estrany pressentiment, més no sabria
si és de dol o de goig...

EL MARXANT JOVE (*mirant i recordant*)

Aquesta casa...
no pot ser... no pot ser... És un mal somni.

LA NUVIA (*parlant estàtica*)

Perquè aquell hom m'ha dit: Qui aixís s'entrega
al dol no viu la vida, ella és més ample,
ben plena de cançons i de gaubances...
Tal volta jo no he sapigut de viure?
El doló és infecond?...

EL MARXANT JOVE

Qui sóu, digueu-me,
per a que vostre nom damunt mos llavis
sigui benedicció.

LA NUVIA

Qui soc? Si deia
el nom que duc, prompte l'oblidariéu.
(Amb veu fonda)

Vaig ésser núvia i no vaig ser gaudida.
Verge he restat, verge mal maridada.
Viuda ara soc, i ni el consol me resta
d'un infant en els braços, ni la dolça
memoria de l'espòs... Ni puc plorar-lo.

EL MARXANT JOVE

Dolor passat, és boira que's dispersa
als raigs del sol. Doneu-vos a la vida
de nou i encar, encar, vostra bellesa
uns ulls clars trobarà on en la flama
d'amor, vegi cremar la seva imatge.

LA NUVIA

Altra volta ressonen les paraules
del cap de colla en mes orelles? Ara

és d'aquest hom o és d'ell la veu que sento?
 No, no, car un sentit d'intensa joia
 bat en elles...

*(Se sent el chor de veremadors, que canten al lluny
 molt dolçament.)*

EL MARXANT JOVE

Sentiu? Sobre l'angoixa
 passa el goig com un vel que l'amortalla;
 fins la mateixa Mort, aixís guarnida,
 és riallera i dolça.

LA NUVIA

No és possible.

ELS VEREMADORS (*chor interior*)

Uns rojos pàmpols posaria
 en la negror del teu cabell;
 un bes de foc deposaria
 sobre el teu llavi tan vermell.

Damunt la boca carminada
 alça un raïm color de nit
 i hauràs la faç de llum besada
 pel bés del sol d'amor ferit.

LA NUVIA

Tot canta enllà l'amor; tota la joia
 de juvenesa i vida que a mi em manca...
 Sens haver fet cap mal, tot dolor ara
 ha caigut sobre mi...

EL MARXANT JOVE

Oh les veus dolces!

Són com bàlsem, no és cert? sembla que curin.
Qui pogués anà amb ells! Del pla a la serra
corren sense parar... Sols els detura
el fret hivern; mes, mort aquest, retornen
a la vida de cants i d'alegría.

LA NUVIA

Qui pogués ser com ells i obrir els llavis
a l'halè d'un nou cant! Qui en les dents blan-
(ques

pogués dur-hi un somriure que llampegui
de llum de sol i tindre els camins amples
i dreceres com totes les planures,
i muntanyes, i el cel pur i blavíssim,
ple de llum i cançons d'ocells volaires!

EL MARXANT JOVE (*alçant-se*)

Vos, si voleu... Si áci viviu tan sola,
qui us en pot deturar?

LA NUVIA

La recordança
que a eixes pedres m'arrapa com una eura...

EL MARXANT JOVE

L'amor esborra tota recordança.

LA NUVIA

El dol marceix l'amor com halenada
de tempesta.

EL MARXANT JOVE

L'amor...! Potser tal volta
mai l'heu sentit.

LA NUVIA

I vos?

(*Ell calla... Després, mirant al seu voltant, diu:*)

EL MARXANT JOVE

Si; en eixa casa
florí per mi...

LA NUVIA

Què voleu dir?

EL MARXANT JOVE

Guariu-me...

(*Mirant-se a ella es dirigeix vers la casa; al passar pel davant del Marxant roig aquest s'alça, mes el Jove, amb gest imperatiu, li indica que resti. Desapàreixen ell i la Núvia dins de la casa, mentres el chor ha anat extingint-se dolçament. Un llarg silenci. El Roig, que està dret, els menaça amb els punys closos. La Mainadera, que, arrocegant-se un xic, ha avençat fins a ell, diu, com-mosa fins al fons de les entranyes:*)

LA MAINADERA

Oh l'halè de l'amor, com torna dolces
les coses i les vides!

EL ROIG (*esverat a l'oir-la*)

Tu!

LA MAINADERA

Si, calla;
que encara les veus llurs sonen per l'aire
i no'n vull perdre ni un halè.

(*El Roig riu; ella, furiosa:*)

No riguis.

EL ROIG

Ves-te'n lluny!

LA MAINADERA

Es debades que menacis!...

EL ROIG

Oh, maleida boja!... Deixa'm, deixa'm,
que no sé quin lligam indefinible
enllaça nostres vides!... Per què tornes?...
No recordes que un jorn, per tu a un home
vàreig matar?... No sabs?...

LA MAINADERA

Roig, no'm coneixes.
Jo sóc la Sort, la teva i la dels altres,
tots quants a l'entorn meu viuen!... Roig, mi-
sóc més alta que tu, més poderosa, (ra'm:
arribo al cel!... (*Riu.*)

EL ROIG

Aparta!

LA MAINADERA (*posant-se sobtadament seriosa*)

De la vida
ara al terme toquem! Com que soc folla,

tant i tant he sentit a les gents dir-ho,
 veig lo que'ls altres no podeu pas veure.
 Allà dintre, en el fons d'aquelles ànimes,
 l'amor hi va brotant; ni se n'adonen,
 mes farà una florida molt espessa!

(*Canviant de to.*)

I nosaltres ací... eh, Roig? Què't sembla?
 Oi que hi fem nosa? Tu no pots gaudir-lo,
 l'amor, i no el tindràs; jo estic tacada
 de sang i no és per mi. Mes ella és pura
 i encara doblement verge, car ara
 tot el dolor passat la fa més pulcra.

EL ROIG

No sé pas què vols dir.

LA MAINADERA

Aquesta casa
 un jorn en festa reia enlluernada
 de sa blancor mateixa; aquesta casa,
 que semblava una núvia ben guarnida.
 Totes les cambres eren silencioses
 i plenes de penombra que aromava
 la flaira de les pomes camosines...
 I jo hi rodava amb mon infant en braços,
 car tots eren a noces, i en la dolça
 i ample quietut sols el meu cant sonava...
 Llavors els marxants, valtres, vinguéreu:
 l'un m'oferia l'or de les tombagues,
 l'altre l'amor i uns sants que'l mal guarien,
 i tu, al llegí en mon cor rublert per l'odi,

vas parlar-me d'una erba i una daga
enverinada que la mort donava...

EL ROIG

La meva daga!... la encisada!... Aquella
que ho atenyía tot, i al qui la duia
feia potent per sobre els altres homes!
Oh! com força en les mans tu vares tindre
per pendre-la! Qui ets? Com en ma via
t'interposares? Oh la maleida
folla!...

LA MAINADERA

I què sabs? Jo sento que bateguen
dugues vides en mi des d'aquella hora
en que en les mans la daga vaig estrènyer!
Jo, abans, no veia res ni res sentía,
tenía un gran amor, tenía un odi,
res més... la teva veu va despertar-me...
Des d'allavors me vàreig sentir forta,
tant, que fins crec que porto jo la terra
enganxada als meus peus, fidel, creienta;
que'l vent és mon halè, i la llum, la fosca
ixen de mi quan vull...

EL ROIG

Deixa'm!

LA MAINADERA

Oh feble!
Feble tu ets. Ja'm tems... Ha arribat l'hora.

EL ROIG

No. Ves-te'n d'aprop meu La vida meva tota trontolla a ton davant. Aparta, que ara em barres el pas i no tinc força per saltar-te per sobre. Si es negava l'Amor a vindre a mi, si la Riquesa m'ha fugit de les mans, si ja no'm resta ni un mal encís, ni una erba emmetzinada, em resta la venjança, i tot mon odi assedegat vol abeurar-se en ella!...

LA MAINADERA

Es debades! Llavors, perquè vas vindre?... Dintre el meu cor el pensament terrible vas desvetllar! Per tu, jo el fill vaig perdre, per tu, vàreig portar a aquesta casa la gran dissort! Per tu, els camins passava llençant mon clam al vent, vivint d'almoines, cercan-te sols. Per tu, la dolça núvia, la única que en el món va ser pietosa per mi, va veure sang damunt la blanca roba de verge que el seu cos cobria, i per tu, aquell marxant que va oferir-me el seu amor, fugia abandonant-me.

EL ROIG

Deixa'm, res vull saber, car ta follia a mi sols va ferir. Jo maleeixo la tarda aquella en que la meva daga vares robar-me.

LA MAINADERA

Calla. D'allavores

te seguía inconscienta. Una veu fonda,
tal com a tu, em deia que lligades
eren les nostres sorts.

EL ROIG (*furiós, cercant una eina*)

Jo haig de tancar-te

la boca.

*(Ella, agenollada, va seguint-li tots els moviments.**Entre-mig d'ambdós hi ha el coltell del Roig
abandonat a terra.)*

LA MAINADERA

No podràs. Està dictada

ja la sort nostra i no podrà trencar-la
ningú. Més que la Mort, més que la Vida
és forta.

EL ROIG

*(que s'ha adonat del coltell que hi ha a terra
i va per agafar-lo)*

Si? Doncs ara vull cobrar-me

d'aquella nit...

*(Es tira al damunt del coltell, més ella, més
llestà, s'hi deixa anar de mans a sobre i l'a-
gafa.)*

LA MAINADERA

(després de riure sinistrament)

Debades, tot debades!...

No hi pots lluitar amb mi!...

EL ROIG (*volent-se-li tirar al damunt*)

Oh mala fembra!

Dom el coltell.

LA MAINADERA (*ensenyant-l'hi*)

Te'l clavaràs si avances
un pas més! (*Ell se fa arrera, ella s'alça.*)

EL ROIG

No pot ser! Encar la força
de tot el mal donat en mi batega,
i encara puc!...

LA MAINADERA

Les herbes verinoses,
els encisos terribles i les dagues
emmetzinades, ara jo les sento
vindre per a robar-te el temps que't resta.
I soc jo, jo, la folla, a qui demanen
l'acompliment, i jur que haig de dona'ls-el!

EL ROIG

Oh, no!

LA MAINADERA

Aquesta casa trasbalsada
fou des que tu hi passares! En la quieta
cuina d'allà muntanya vares dur-hi
la mort i el desconsol; a mi la vida
vares secar-me com la font beguda
pels raigs de sol. Al teu company, el jove,
vas ferir per robar-lo. No, no ho neguis.

Des d'aquell jorn vàreig seguir tes passes!
El Mal duia la Sort sempre al darrera.

EL ROIG

Doncs bé, ja prou. Si soc el Mal, encara
me sento poderós, sobre la terra;
contra tu i contra tots. Aparta. L'odi
contra el jove, contra ella, contra tota
ànima on pot el goig encendre flama!

LA MAINADERA

Jamai.

EL ROIG

I em venjaré, i el cel i l'aire
enverinats seràn!

LA MAINADERA

Amb la espantosa
fetor del teu cadavre.

EL ROIG

No, que vida
beuré en la teva sang.

*(Se li tira, d'un salt, al coll per a ofegar-la, i aixís
cauen tots dos a terra, enllaçats, més ella, ràpi-
da, li enfonsa el coltell al pit.)*

LA MAINADERA

Ah, no!! En la teva!

EL ROIG

(alçant-se, ferit de mort, i tornant a caure)
Soc mort! Soc mort!

LA MAINADERA (*amb un gran crit*)

Per fi!!

EL ROIG (*morint*)

Oh mainadera!...

Qui sab! qui sab! La terra tota nostra
hauria estat, si en còmptes d'odiar-nos
ens haguéssim aïmat... Oh mainadera!...

(*Mor, ella resta immòbil mirant-se'l. Esperats pel
crit, apareixen a la porta de la casa la Núvia i el
Marxant jove.*)

EL MARXANT JOVE

Qui ha cridat? (*Adonant-se del mort.*)

El Roig! Mort!!

LA NÚVIA (*amb un gran clam*)

Més sang, encara!

LA MAINADERA (*avençant-se, amb veu molt baixa*)

No crideu! Jo he sigut!!

LA NÚVIA (*reconeixent-la amb horror*)

La mainadera!

EL MARXANT JOVE (*mirant-la*)

La mainadera? No, no és cert!

(*La Núvia, plena d'esglai, s'abraça, inconscienta,
al coll del Marxant jove, que romà immòbil,
mentres la Mainadera diu:*)

LA MAINADERA (*amb dolor*)

Tan vella
m'he tornat i ara és tan i tan marcida
la meva formosor, que no'm coneixes?...

EL MARXANT JOVE

Oh si, aquesta veu!...

LA NUVIA

Altra vegada
vens a dur-me dissort? Aixís me pagues
tota la gran pietat que jo't tenia?

LA MAINADERA

No crideu, no crideu, car encar penso
que potser no està mort!... Si es retornava,
ja no podria occir-lo, car els braços
per sempre més jo tinc retuts!... Oiume,
que poc us parlaré...

(*Amb veu que va defallint.*)

Des d'aquella hora
en que un altre cadavre ací deixava
la meva mà, la llum de la follia
va obrir-me els ulls a coses ignorades
de tot-hom, que ningú, ningú, podia
véure-les sino jo. (*Senyalant el mort.*)

Ell, el Mal era,
calia doncs que'l mal de sobre terra
fos ben desarrelat... Jo us ho devia
a vosaltres. (*Al Jove.*)

A tu que no'm coneixes
perquè ja s'és finida ma bellesa;

i a tu que, coneixent-me, ara m'esguardes
amb horror infinit, si no és amb odi.
A tu, que per a mi la pietat fores;
a tu, que eres l'amor... les dugues coses
que fan dolça la vida... Totes dugues
vàreu vindre passant-me a flor de llavi
i no us poguí tastar... Més valtres fóreu
no més, els qui a la pobre mainadera
miraren amb pietat. Per xò ara us pago.

EL MARXANT JOVE

Amb sang!

LA MAINADERA

I què sabs tu?

LA NUVIA (*plorant*)

Oh, casa meva!

LA MAINADERA (*amb veu encara més feble*)

Vos estimeu, no és cert?

LA NUVIA

(*al sentir-la, s'aparta avergonyida del Jove*)

Oh, no!

EL MARXANT JOVE

Nosaltres?...

LA NUVIA

Jo sols visc estimant les recordances!

LA MAINADERA

I què sabeu? La compasió us juntava

i compasió del dolç amor és mare...
 Aneu, aneu. Obriu aquella porta
 abandonant la casa que regala
 sang. Jo sento l'amor que'ls pits vos gonfla
 i esclatarà com forta torrentada.

EL MARXANT JOVE (*amb una mena d'esperança*)

Encar en aquest lloc una altra volta
 per mi l'amor reflorirà?...

LA NUVIA

Com parla!...

La seva veu, tan aspra, ara és ben dolça.

LA MAINADERA

Encara no ho sabeu, més ja les flames
 que us cremen en el cor, vos acoloren
 els rostres... No dubteu. La vida vostra
 deù ser curta pel goig que ha d'omplenar-la.
 Jo guardaré la casa. Estic cansada...
 no puc fer més camí... car no tinc tasca
 i soc vella, tan vella com la terra
 que'm crida... Aneu...

EL MARXANT JOVE (*mirant dolçament a la Nuvia*)

Qui sab?

LA NUVIA (*també mirant-se'l*)

I on aniriem?...

(*Comença a sentir-se al lluny el chor dels veremadors cantant molt dolçament. La majestat de la posta s'incendia amb el flamejar del sol ponent.*)

Molt lluny branda una campana lentament, altres responen de més lluny encara i se sent l'esquellajar de les remades que passen. La solemnitat de l'hora és com mortalla d'unes vides finades, és com caliu d'on altres deuen néixer. Un caramell canta malincònicament...)

ELS VEREMADORS (*chors interns*)

Uns rojos pàmpols posaria
en la negror del teu cabell;
un bes de foc deposaria
sobre ton llavi tan vermell.

Damunt la boca carminada,
alça un raïm color de nit,
i hauràs la faç de llum besada
pel bes del sol d'amor ferit.

I quan damunt ta faç confosos
sien la llum i el most novell,
tindràs els llavis saborosos,
i resplendent d'or la pell.

(El diàleg segueix sense interrompre's.)

LA MAINADERA

Quan arriba el bon temps i fan parella
els ocells, no's deturen en la branca
d'on penja el niu dels pares... el bosc creuen
cercant-ne una de nova per bastir-hi
el niu novell. *(Obrint la porta.)*

Aneu, la dolça vida
us crida i us somriu. *(Ells voleu parlar.)*

Una paraula
no digueu pas. Jo restaré guardant-la
la casa ben tancada, l'ampla casa
que ara és un sol que's pon però no aixecar-se
mai més. Aneu, aneu, i si algún dia (*Plorant.*)
la vostra vida esclata en la florida
d'un infant, recordeu la mainadera
i les cançons aquelles que cantava,
que llavors, mal sia morta, d'alegría
sos òssos saltaràn dintre la tomba.

(Tanca la porta darrera d'ells; després llença la clau marge avall. El chor segueix cantant. Ella, després d'una petita pausa, va vacil·lant fins a caurer asseguda al costat del cadavre.)

I ara, per sempre més!... Roig, no m'escoltes?...
Tu eres el Mal, jo era la Sort terrible
que ningú pot trencar. Allà, a la porta
asseguda la Mort, nostre són guarda.

(Senyalant.)

El Mal, la Sort..., la Mort!... La vida nova
d'amor pot començar. No pot torbar-la
ningú...

(Mig rient.)

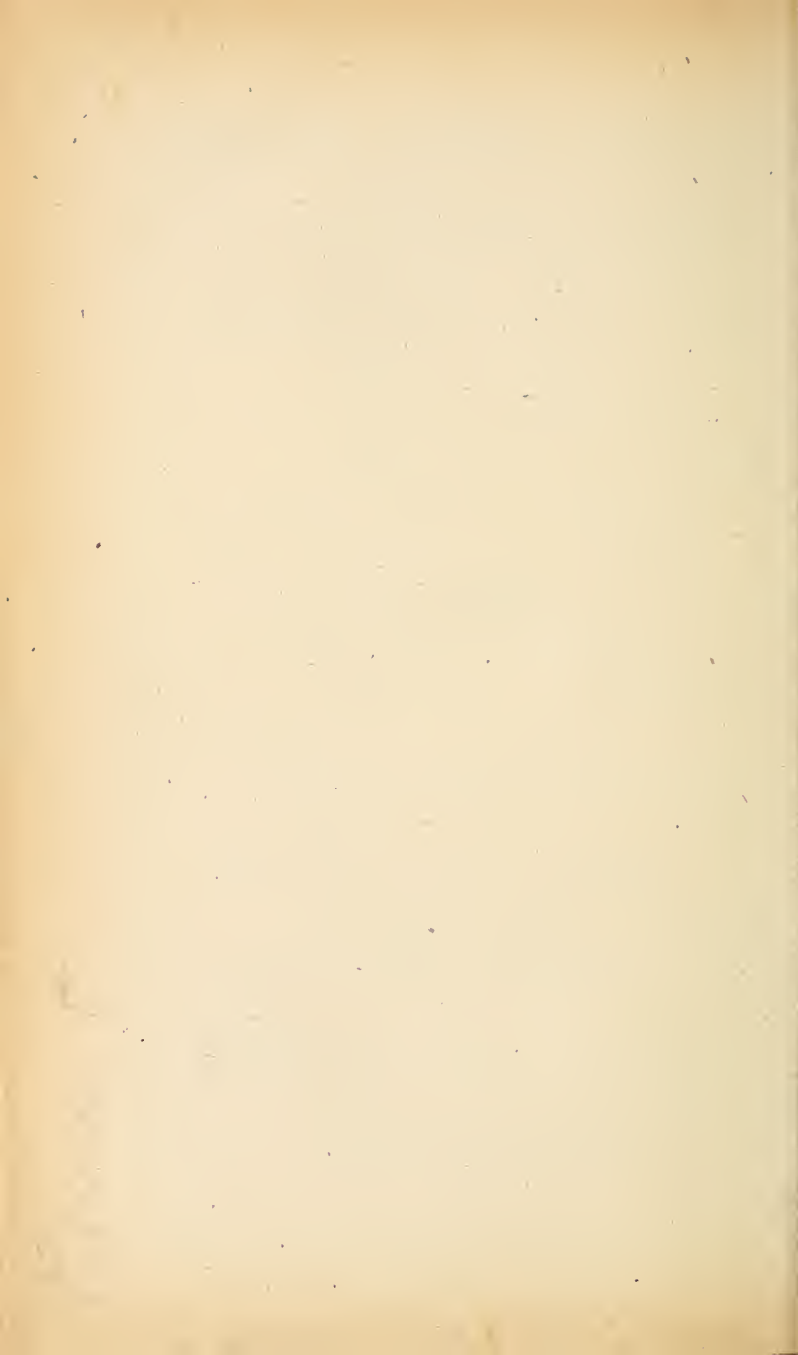
Fins ara em sembla, oh Roig, que tota
rencunia s'ha finit i hem d'abraçar-nos.

La vida, allà, mólt lluny... Ací, nosaltres
dormint per sempre més... Dormim, car ara
l'hora ha arribat, dormim... La Mort ens vet-

(Illa!...

(Se deixa anar sobre el cadavre del Marxant roig. El chor encara s'ou al lluny. La posta és encesa magníficament.)

ES TANCA LA CORTINA

Per la mateixa forma de publicació ja es veu que aquesta obra, aixís com *Epitalami* i *El mal traginer*, poden representar-se soles. Més al donar la trilogia sencera, aquesta va prologada amb els següents versos:

PRÒLEG

(A l'obrir-se la cortina no més s'oviren que espesses tenebres fendides per un raig de lluna, en el qual es retalla, enbolcallada en ample mantell, la figura del Marxant vell. Diu:)

EL MARXANT VELL

Oiu la gent: Una imperiosa
mà, nostra cursa ha deturat
en eixa via tenebrosa
que'ns porta fins la Eternitat.

Com per conjur de bruixeria
nostres ulls tornen a mirar;
tota tenebra ara es destría,
podem de nou les mans alçar.

I en nostra boca buida, que era
com una bauma en solitud,
hi ve de nou, fent-la riallera,
de la paraula la virtut.

Més ah! que no és aquesta vida
com la que vam patir mortals;
l'encís terrible, que ací ens crida,
ens fa reviure immaterials.

Ja no tenim la carn ni els òssos;
l'ànima si que la tenim,
que, abandonant els nostres còssos,
s'aixeca al caire de l'abim.

I tornarem a fer la via
pels caminals del món tan gran,
on s'hi va perdre l'alegría
i on els dolors van rodolant.

I on una Sort inexorable
marca el Destí de tot vivent
i el porta fins l'inevitable...
ja goig suprem, ja etern turment.

Camí endavant: els marxants passen...
porten Amor... Riqueses... Mal...
les gents s'hi aboquen, firen... Passen
els marxants sempre. Res hi val

a deturar-los; que abscondida
la Sort els va dictant camí,
o en el revolt està arraulida
per senyalar-los llur destí,

inesperat, més just. Car ella
és la raó de tot quant viu:
perquè la rosa és ans poncella,
perquè en la branca penja el niu.

Camí endavant: la gent feïnera
trescant per boscos i sembrats;
ací plorant, allà riàllera...
als camps igual que a les ciutats,

al pic més alt de les muntanyes,
fins a la tan inquieta mar,
per les dreces més estranyes
i pels camins de bon petjar.

Moren uns jorns i uns altres neixen,
una campana va brandant;
noves cullites sempre creixen...
Van els marxants passant... passant...

El Mal, l'Amor i les Riqueses
van fent dringar els picarols;
totes les ànimes enceses
de desig deixen. I tan sols

inexorable, eterna, muda
arreu va dant-ho tot la Sort;
en sa potència inconeguda
ella regeix a Vida i Mort.

És el repòs i és la fricança,
el vent, el riu, el foc, la mar,
la llum, la força, la esperança,
el desconsol, tot, més encar!...

.....

A nostre entorn, com que ho vol ella,
tot reviurà per un moment.
Escolteu bé la lliçó vella.
No més per xò, tornem, oh gent!

(Desapareix la figura, torna la llum i tot seguit comença l'«Epitalami».)

OBRES DE L'AUTOR

- Tribut al mar*, tragedia en un acte.
El fill de Crist, tragedia en un acte (2.ª edició).
Epitalami, tragedia en un acte.
Bernardo del Carpio, drama cavalleresc en quatre actes.
Testa d'or, idil·li dramàtic.
Periandre, tragedia en tres actes.
Conferencia-resum del primer Cicle històric del Teatre Català.
Otelo, traducció de la tragedia de Shakespeare.
Els esclops de la Sort, rondalla per a infants en un pròleg i dos actes.
Hero i Leandre, traducció en exàmetres del poema atribuït a Museu (publicada per l'Institut d'Estudis Catalans).
El mal traginer, tragedia en un acte.
La núvia verge, tragedia en un acte.

DE PROXIMA SORTIDA

- Clitemnestra*, tragedia en tres actes.
Les danaiades, tragedia en un pròleg i tres parts.
Rondalla del bon temps, dos actes.

EN PREPARACIÓ

- Llibre de poesies*.
Misteri de Nostra Dòna de les Roses, tres actes.

Preu: una pesseta